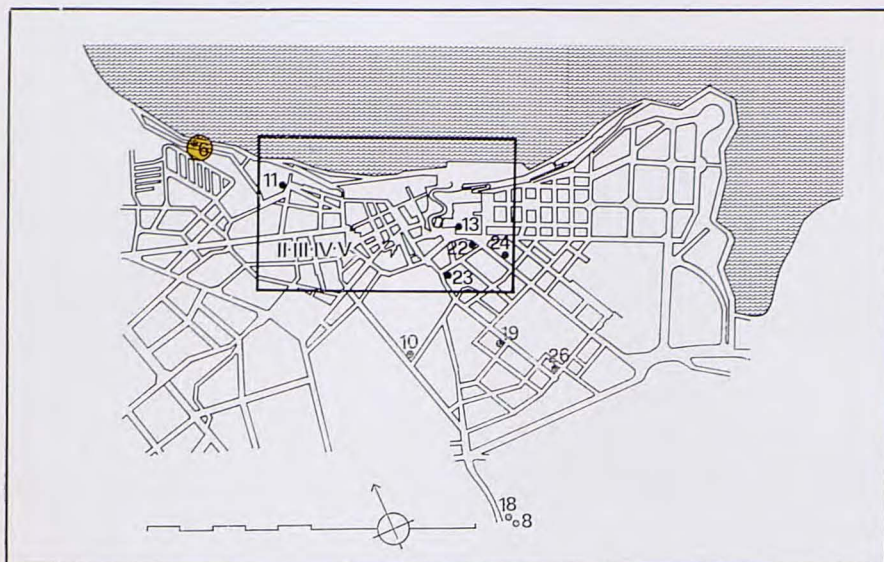

II. Maó: Conjunt i elements urbans.

4. El Portal de Sant Roc.
5. La silueta de la ciutat vella des del port.
6. El Passeig de l'Albereda.
7. La costa del moll.

Maó és la concentració urbana més grossa de Menorca. La seva situació es deriva del port, gairebé al fons, a la riba S, damunt del penya-segat i, per tant, penjada sobre el mar. Aquest emplaçament prové de precaucions de defensa, possiblement ja d'origen romà.

Actualment pot distingir-se dintre la trama de carrers l'antic recinte amurallat medieval, molt petit, el qual, juntament amb l'expansió dels segles XVII i XVIII, constitueix el cor de la ciutat (II-1). A començaments del s. XVII, refets ja els maonesos de la devastació turca de 1553, la població va anar creixent fora muralles cap a ponent en direcció a Ciutadella, a l'entorn del carrer Prieto i Caules, en el que se'n diu S'Arraval i cap a llevant, s'Arravaleta, en direcció al camí d'es Castell.

Aquest cor de la ciutat és una zona on domina encara l'arquitectura de cases unifamiliars dels s. XVII i

Maó es la mayor concentración urbana de Menorca. Su situación proviene del puerto, casi al fondo, en la ribera S, sobre el acantilado y, en consecuencia, colgada sobre el mar. Tal emplazamiento tiene motivos defensivos probablemente de origen romano.

Actualmente puede distinguirse, en el interior del entramado de las calles, el antiguo recinto amurallado medieval, muy pequeño, que junto con la expansión de los s. XVII y XVIII constituye el corazón de la ciudad (II-1). A principios del siglo XVII, recuperados ya los mahoneses tras la devastación turca de 1553, la población fue creciendo extramuros; hacia Poniente en dirección a Ciutadella, en derredor de la calle Prieto i Caules, en lo que se llama S'Arraval; y hacia Levante por S'Arravaleta, en dirección al camino de Es Castell.

Este núcleo de la ciudad es una zona en que todavía domina la archi-

Maó is Menorca's largest urban nucleus. It is situated at the back of the port on top of the cliff at the southern bank, overlooking the sea. Its placing was dictated by defense necessities, possibly during Roman times.

Today, standing out from among the network of streets, one can admire the tiny medieval walled precinct which, together with the expansions dating from the seventeenth and eighteenth centuries, constitutes the heart of the city (II-1). At the beginning of the seventeenth century, once the citizens of Maó had recovered from the Turkish holocaust of 1553, the town began to grow out beyond the walls westward in the direction of Ciutadella, around the Carrer Prieto i Caules (known as S'Arraval) and eastwards (S'Arravaleta) in the direction of the Camí d'es Castell.

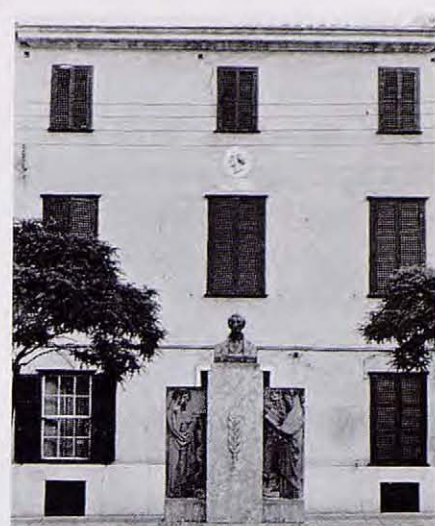
This heart of the city is where seventeenth and eighteenth-century single-family house architecture

II-1/II-1/II-2

XVIII, molt plana —les persianes de llibret sempre a flor de façana— i molt composada, amb una distribució jeràrquica de buits que van disminuint de dimensió a mesura que s'allunyen de terra. N'és un exemple acurat la casa on va néixer el doctor Orfila (celebritat científica menorquina del s. XIX amb resonàncies europees), al carrer de les Moreres (II-2). D'aquest tipus de cases n'hi ha una gran quantitat que caldria poder preservar de manera intel·ligent, que permetés el seu endegament d'acord amb les exigències higièniques i d'ús d'ara, però que no malmetés la imatge urbana del conjunt, totalment coherent amb la xarxa viària i que crea un teixit urbà de prou alta qualitat formal. Dintre d'aquest cor de la ciutat, que després al s. XIX s'amplia concèntricament i cap a llevant, pels horts del Carme, és on hi trobem la major part de l'arquitectura barroca, neoclàssica i del noucents inclosa a la Guia.

En aquest capítol la Guia assenyala alguns elements urbans, els que semblen més significatius per la seva qualitat en el travament i definició formal de Maó.

tectura de casas unifamiliares de los siglos XVII y XVIII, muy lisa —con las persianas de tablillas siempre a ras de la fachada— y muy elaborada, con una distribución jerárquica de vanos cuya dimensión va disminuyendo a medida que se alejan del suelo. Buen ejemplo de ello es la casa natal del doctor Orfila (celebridad científica menorquina del s. XIX con resonancias europeas), en la calle de Les Moreres (II-2). De este tipo de casas existe todavía una importante cantidad que deberían ser conservadas inteligentemente, de modo que fuera posible su adecuación a las actuales exigencias higiénicas y prácticas sin dañar la imagen urbana del conjunto, totalmente coherente con la red viaria, creando un entramado urbano de calidad formal elevada.

En el interior de este núcleo de la ciudad, que a partir del s. XIX se extiende concéntricamente y, hacia Levante, por las huertas del Carme, se halla la mayor parte de la arquitectura barroca, neoclásica y decimonónica incluida en la Guía.

La Guía señala en este capítulo algunos elementos urbanos, los que parecen más significativos por su calidad para el entramado y definición formal de Maó.

still dominates with its characteristic flatness —the window shutters do not protrude beyond the surface of the walls— and measured composition featuring a hierarchical arrangement of spaces which diminish in size the further they are situated from the ground. A fine example in the Carrer de les Motetes, is the house where Dr Orfila (a nineteenth-century Minorcan scientist, famous on the island and not unknown in Europe) was born (II-2). However, there is a considerable number of equally valuable edifices which should be modified intelligently to comply with present-day sanitary and utilitarian needs without spoiling the overall urban image, which totally in keeping with the street network, is of considerable formal beauty.

Within the heart of the city, which after the nineteenth century was extended concentrically eastwards through the cultivated lands of El Carme, is where we find the greater part of the baroque, neo-classical and *noucentista* architecture included in the Guide.

This chapter pinpoints certain urban elements, important by virtue of their contribution to the formal definition of Maó.

4. EL PORTAL DE SANT ROC. Carrer de Sant Roc i plaça del Bastió.

—Única resta de les muralles de Maó, d'origen medieval (començaments del s. XIV), que encerclaven per part de terra el petit clos de la villa (6 Hes.), defensada de part de mar pels penya-segats; malmetudes per l'atac de Barbarossa el 1535, refent-se encara el 1675, foren derrocades després de la revolució de 1868, per a afavorir l'eixamplament de la vila.

—Monument insòlit, de caire medieval, al bell mig de la plaça d'on arrenca l'expansió de Maó del segle XVII —s'Arraval— a l'altra costat de la muralla. (Havent-se demostrat les muralles insuficients, Carles Vè manà iniciar el 1545 una fortalesa —el castell de Sant Felip— a la llengua de terra de migdia de la boca del port).

—Único residuo de las murallas de Maó, de origen medieval (principios del s. XIV), que circundaban por tierra el pequeño contorno de la población (6 Has.), defendida en la parte del mar por los acantilados; dañadas por el ataque de Barbarroja en 1535, todavía se estaban reconstruyendo en 1675; fueron demolidas tras la revolución de 1868 a fin de propiciar el crecimiento de la población.

—Insólito monumento de traza medieval situado en pleno centro de la plaza de que parte la expansión extramuros de Maó del s. XVII: S'Arraval. (Al resultar insuficientes las murallas, Carlos V dispuso en 1545 se construyera una fortaleza, el Castillo de Sant Felip, en la lengua oriental de tierra, a la boca del puerto).

—Sole remains of the fortified walls of Maó, medieval in origin (beginning of the fourteenth century) which protected the landward side of the town, defended, on the seaward side, by the cliffs: Greatly damaged by Barbarossa's attack in 1535, they were rebuilt in 1675 and finally destroyed after the revolution of 1868 to favour the extension of the town.

—A peculiar monument, with its medieval air, it stands right in the centre of the square from which the seventeenth-century expansion of Maó was begun —S'Arraval— on the other side of the wall. (The city walls having proven insufficient, in 1545 Charles V ordered the construction of the castle of Sant Felip on the tongue of land south of the port mouth.)

5. LA SILUETA DE LA CIUTAT VELLA DES DEL PORT.

—Al fons del port natural, que es fica terra endins 6 Kms. i damunt dels penya-segats de la riba S, s'hi assenta el nucli urbà des de l'edat mitjana. Els darreres de les cases del carrer Isabel II, eixampla urbà del s. XVIII i primeries del XIX, posades al cantell mateix de la penya, dibuixen contra el cel, puntuada per les esglésies de Sant Francesc i Santa Maria, la silueta de la façana N de Maó. Al peu, arran de mar, una cinta contínua de cases (magatzems de barques i serveis de port) i el romàntic passeig de L'Albereda (de l'època del governador Cifuentes, 1782) li fan de contrapunt.

—Imatge urbana, de lectura precisa, en contrast amb la riba N de la rada, suau i paisatgística. Cal protegir el caràcter d'ambdues ribes i evitar errors greus com l'edifici de la Seguretat Social o la banalitat dels contraforts de la plaça de la Miranda.

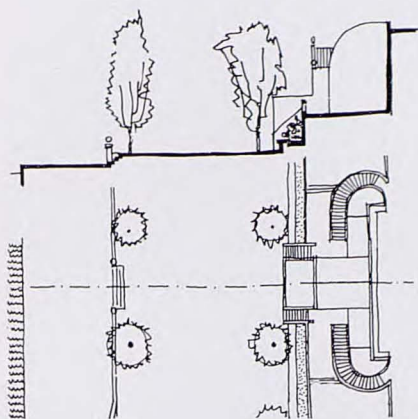

—En el fondo del puerto natural, que se interna tierra adentro 6 kms. y sobre los farallones de la ribera S, se asienta desde la Edad Media el núcleo urbano. Las traseras de las casas de la calle Isabel II, ensanche urbano del s. XVIII y principios del s. XIX, situadas en el mismo borde de la altura, perfilan contra el cielo el frente N de Maó, puntuado por las iglesias de Sant Francesc y Santa Maria. Al pie, a nivel del mar, son contrapunto una continua cinta de casas (almacenes navales y servicios portuarios) y el romántico paseo de L'Albereda (de la época del gobernador Cifuentes, 1782).

—Imagen urbana de nítida lectura, a diferencia de la ribera N de la rada, suave y paisajística. Se ha de proteger el carácter de ambas riberas y evitar errores graves, como el edificio de la Seguridad Social o la banalidad de los contrafuertes de la plaza de la Miranda.

—Behind the old port, situated 6 kms inland, and perched on top of the cliffs along the southern shore, sits the urban nucleus established in the Middle Ages. The backs of the houses along Carrer Isabel II, an extension dating from the eighteenth and beginning of the nineteenth centuries, on the very edge of the cliff, provide the northern façade of the city, punctuated by the churches of Santa Maria and Sant Francesc. At the foot, at sea-level, a continuous belt of buildings (boat-sheds and port services) and the romantic Passeig de L'Albereda (dating from the time of the Governor Cifuentes, 1782) stand in counterpoint.

—If it is a precise urban image which contrasts with the gentle, landscaped quality of the northern shore. The personality of both shores should be preserved and grave errors, such as the Social Security building or the banality of the buttresses in the Plaça de la Miranda, must be avoided.

—Construït durant la dominació espanyola —1782-1792— que s'intercalà entre les dues darreres dominacions angleses, per iniciativa del comte de Cifuentes, el governador actiu i honrat que amb el seu tarannà aconseguí d'apaivagar el nequit dels menorquins en haver de passat d'un règim liberal i generós a un d'estricta i centralista.

—Passeig situat al fons del port, salva l'important desnivell que hi ha entre la mateixa riba S i el camí del Dr. Guardia, que puja el penya-segat fins al convent de Sant Francesc, amb una secció molt intel·ligent, elements arquitectònics molt simples i una planta aparentment simètrica, que absorbeix hàbilment les irregularitats de la forma del lloc.

—Endegament d'espai urbà de primer ordre inexplicablement abandonat i que cal que els maonesos revalorin i recuperin.

—Fue construido durante la dominación española —1782-1792— intercalada entre las dos postreras dominaciones inglesas a iniciativa del conde de Cifuentes, gobernador honrado y diligente que con su talante consiguió atenuar la desazón que produjo a los menorquines haber pasado de un régimen liberal y generoso a otro estricto y centralista.

—Situado al final del puerto, este paseo salva el fuerte desnivel existente entre la ribera S y el camino del Dr. Guardia, que asciende por el acantilado hasta el convento de Sant Francesc; tiene una sección muy inteligente, elementos arquitectónicos muy simples y una planta aparentemente simétrica que absorbe hábilmente las irregularidades de la forma del terreno.

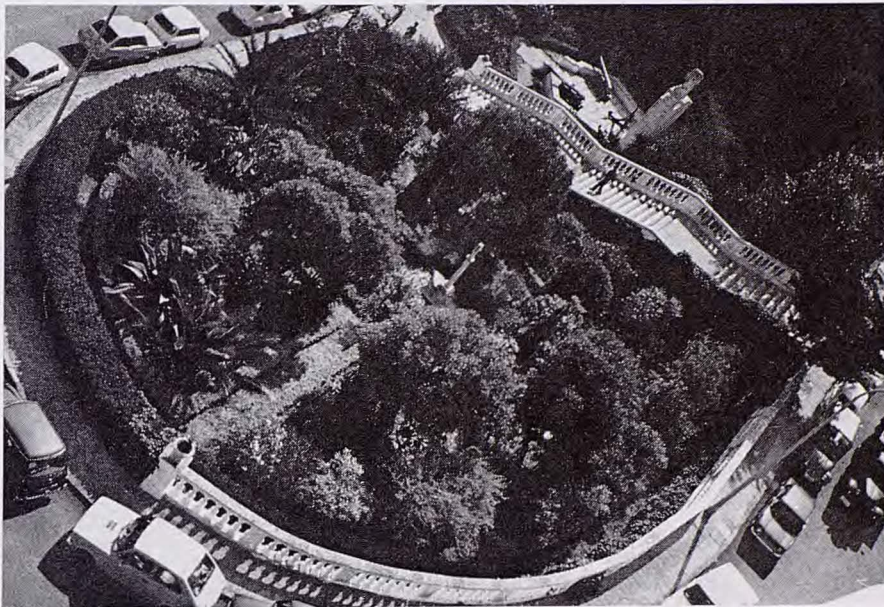
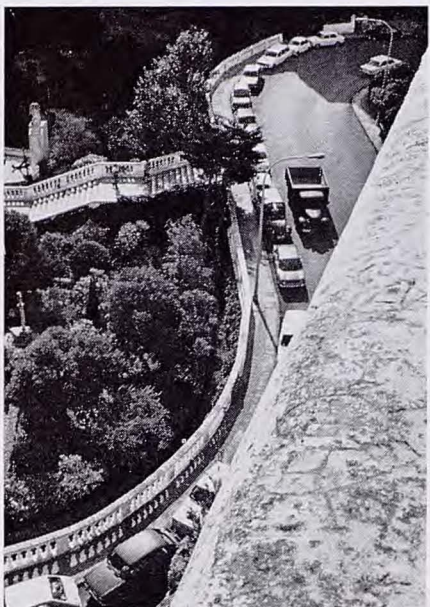
—Como encauzamiento del espacio urbano es de primer orden, e inexplicablemente está abandonado; es preciso que los mahoneses lo revaloren y recuperen.

—Built during the Spanish domination —1782-1792— wedged between the last two English dominations and carried out through the initiative of the Count of Cifuentes, the energetic and honourable governor who managed to calm the anxiety of the Minorcans, during the changeover from a generous, liberal régime to one of strict centralism.

—Avenue situated at the far end of the port which joins the southern shore and the Camí del Dr Guardia above, which leads up the cliff to the monastery of Sant Francesc, with a very clever section, simple architectural elements and an apparently symmetrical ground plan which compensates for the irregularities of the site.

—A first-class urban arrangement, abandoned for no apparent reason, and which the citizens of Maó should urgently recover and restore.

7. LA COSTA DEL MOLL. De la plaça d'Espanya al moll comercial. 1945. Josep Claret i Rubira, arquitecte.

—Element de disseny urbà que resol la comunicació i, alhora, la relació espacial entre la vila, situada dalt la roca, i el moll comercial del port.

—D'una certa ingenuïtat i, alhora, brutalisme, tant en el conjunt com en els detalls, és una hàbil superposició de dues trames: la ziga-zaga de la calçada de trànsit rodat i l'eix rectilini de les escales, reforçat per tirades de balastrades horitzontals. Un monument que és un bust, d'una grandària desmesurada, destorba i desvirtua l'escala del conjunt.

—Imatge símbol del lligam de Maó i el seu port.

—Elemento de diseño urbano que resuelve la comunicación y al mismo tiempo la relación espacial entre la población, situada en lo alto, y el núcleo comercial del puerto.

—Con cierta ingenuidad y torpeza, tanto en conjunto como en detalle, es una hábil superposición de dos tramas: el zig-zag de la calzada para el tráfico rodado y el eje rectilíneo de las escaleras, reforzado por hileras de balastradas horizontales. Un monumento, un busto de tamaño desproporcionado, desvirtúa y quiebra la escala del conjunto.

—Imagen simbólica de la ligazón entre Maó y su puerto.

—An Urban element, situated on top of the cliff which resolves both communication and spatial relationship between the town and the commercial quay.

—Displaying a certain ingenuousness and, at the same time, a certain coarseness, both as a complex and in its details, it is a clever superimposition of two sections: the zig-zag of the causeway and the rectilinear axis of the stairs, accentuated by horizontal balustrades. The disproportionate size of the monument, in the form of a bust, spoils the overall effect of the stairway.

—The image is a symbol of the link between Maó and its port.